

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 року № 87.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 року № 35.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 20 «Консолідована фінансова звітність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 30.07.1999 року № 176.
9. Райс Э. Бухгалтерский учёт и отчётность без проблем / Пер с англ. – М.: Финансы, 1997. – 242 с.
10. Соколов Я.В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
11. Соколов Я.В. История развития бухгалтерского учёта. – М.: Финансы и статистика, 1985. – 367 с.
12. Сучасний тлумачний словник української мови: 65000 слів / За заг. ред. доктора філол. наук, проф. В.В. Дубічинського. – Х.: ВД «Школа», 2006. – 1008 с.

УДК 332.01

РОЛЬ ТЕОРІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ У СТАНОВЛЕННІ ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНИХ РЕКРЕАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Циганюк Н.Є., аспірант

Луцький національний технічний університет

В статті проаналізовані теорії регіонального розвитку. В результаті аналізу були виведені принципи регіонального розвитку, які ми розглянули крізь призму формування та розвитку логістических рекреаційних систем.

Ключевые слова: *теорії регіонального розвитку, принципи регіонального розвитку, логістическая рекреаційна система.*

In the article the theories of regional development are analyzed. In the result of the analysis the principles of regional development, which have been considered in the light of forming and development of logistic recreation systems, are deduced.

Key words: *theories of regional development, principles of regional development, logistic recreation system.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Рекреаційна сфера у сучасних умовах господарювання потребує покращення теоретичної бази, розроблення перспективних планів та механізмів ефективного управління і просування рекреаційного продукту каналами товарообігу від виробника до кінцевого споживача.

Інструментом досягнення даних цілей повинна стати логістика, яка сприятиме стабільному функціонуванню рекреаційної сфери в регіонах України. Логістика в рекреаційній сфері стане ефективним підходом до управління потоками рекреантів, рекреаційних ресурсів й інформаційними та іншими потоками з метою зниження витрат виробництва рекреаційної послуги та підвищення поінформованості споживачів рекреаційних послуг.

Ефективне використання логістики в практиці управління рекреаційною сферою регіону приведе до вироблення необхідної кількості рекреаційних послуг, що пропонуються на конкретному регіональному ринку, де вони будуть мати попит із врахуванням фактора часу, синхронізації замовлень і транспорту. Це вимагає побудови логістичної рекреаційної системи.

Необхідно відзначити, що не існує теоретичних засад щодо формування логістических рекреаційних систем (ЛРС) регіонів. Потребують уточнення (визначення, вибір) принципи формування логістических рекреаційних систем регіону, чинники впливу на ЛРС, основоположні завдання ЛРС, які будуть покладені в основу концептуальних засад формування та розвитку ЛРС регіонів України.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Розробкою теорій регіонального розвитку займалися такі вчені, як І.Г. Тюнен, А. Льош, А. Вебер, В. Крісталлер, У. Ізард, Т. Хагерstrand, Г. Мюрдаль, А. Шоу, Л. Уелд.

Метою статті є виведення принципів формування та розвитку логістических рекреаційних систем з теорій регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналіз теорій регіонального розвитку дає змогу визначити принципи, чинники, закономірності формування і розвитку логістических рекреаційних систем.

Однією з перших теорій регіонального розвитку була теорія розміщення сільського господарства І.Г. фон Тюнена. В своїй роботі [1] вчений виклав концепцію побудови моделей розміщення сільсько-го господарства концентричними колами навколо ринку збуту продукції. Таким ринком, на його думку, виступало місто або велике переробне підприємство. Завдяки вдалому розміщенню можна було отримати найвищий прибуток. Основну увагу в теорії Тюнена приділено трьома головним чинникам та їх взаємозв'язкам: відстані від господарства до міста (ринку збуту); цінам на різні види сільськогосподарської продукції; земельній ренті [2].

Але важливим при формуванні ЛРС є врахування такого чинника, як транспортні витрати. Суть логістики в даному випадку полягатиме у визначенні потенційних споживачів рекреаційної послуги шляхом врахування чинника транспортних витрат.

Принцип спеціалізації виробництва, чинники регіонального розвитку, такі як: відстань від господарства до міст, ціни на сільськогосподарську продукцію, земельна рента розглянемо через призму логістичної рекреаційної системи.

Такий чинник регіонального розвитку, як відстань (в межах нашого дослідження це відстань від логістичної рекреаційної системи до місцезнаходження споживача) пов'язаний із чинником транспортних витрат, тому є необхідним при формуванні та розвитку логістичних рекреаційних систем регіонів України.

Чинник цін також має вплив на розвиток логістичних рекреаційних систем регіонів, оскільки від ціни рекреаційної послуги залежить попит на неї, тому важливо, щоб ціна послуг логістичної рекреаційної системи відповідала якості їх надання.

Земельна рента також є важливим чинником формування та розвитку ЛРС регіонів, адже рекреаційні підприємства і організації для розвитку своєї діяльності часто беруть в оренду землю або у фізичних чи юридичних осіб, або в органів місцевого самоврядування. З одного боку, земельна рента є доходом у державний бюджет, а з другого – витратами рекреаційних підприємств і організацій.

У 1909 році була опублікована робота А. Вебера «Теорія розміщення промисловості». Об'єктом моделі Вебера є ізольована держава; природні ресурси, що використовуються у виробництві, утворюють концентричні зони, які розташовані навколо ринкових центрів. А. Вебер визначив розміщення промисловості трьома чинниками: транспортні витрати, витрати на робочу силу та чинник агломерації. Під дією перших двох чинників утворюється мережа вузлів, які характеризуються або мінімізацією транспортних витрат, або оптимальним наближенням до трудових ресурсів. Проте розміри цих промислових вузлів та їх виробнича потужність значною мірою визначаються агломераційними процесами, не пов'язаними конкретно ні з одним із географічних пунктів розміщення виробництва.

Основними принципами розміщення промисловості на території регіону, згідно з теорією А. Вебера, є:

- побудова методологічної схеми оптимального рішення щодо розміщення підприємств на основі мікроекономічного підходу;
- головним критерієм розміщення підприємства є мінімізація його витрат.

А. Вебер виробив багатофакторну теорію розміщення промислового підприємства, яка спирається на методи кількісного аналізу (математичне моделювання). Вебер у своїх дослідженнях не вийшов за межі проблеми розміщення окремого підприємства, проте його дослідження сприяли створенню більш загальних теорій розміщення.

Теорія розміщення промисловості є цінною для нашої праці тим, що ми можемо використати при формуванні ЛРС принцип мінімізації витрат як окремого рекреаційного підприємства, так і логістичної рекреаційної системи в цілому. Також актуальним для нашого дослідження є чинник агломерації при формуванні ЛРС регіонів. Згідно з теорією А. Вебера, агломераційний чинник означає те, що підприємства розміщуються в центрах скупчення інших промислових підприємств, що веде до скорочення витрат на створення транспортних сполучень енергетичного господарства, комунальних об'єктів, тобто всього того, що називається виробничою інфраструктурою [3].

В аспекті нашого дослідження агломераційний чинник передбачає групування рекреаційних регіонів в межах ЛРС, що об'єднуються не тільки в просторовому сенсі, але й мають розвинені виробничі, культурні та рекреаційні зв'язки.

В. Крісталлер у науковій праці «Центральні місця в Південній Німеччині» розробив теорію, яка розкриває особливості розташування населених пунктів або, як він їх ще назвав – «центральної місць» [20]. Під центральними місцями він розумів економічні центри, які забезпечують продукцією свій округ, який може являти собою як сільську місцевість, так і розосереджені поселення міського типу. В. Крісталлер досліджував міста і визначив, чому місто займає певне розташування серед інших населених пунктів. Він вважав, що факторами розміщення є середовище, виробничі послуги, які надає місто населенню та ін. [3].

При формуванні ЛРС регіонів важливим є чинник географічного розташування, про який йдеться у теорії В. Крісталлера. Даний чинник визначає геопросторове відношення логістичної рекреаційної системи регіонів України до зовнішнього середовища, елементи якого мають на неї істотний вплив. Через Україну проходять найважливіші транспортні магістралі, які пов'язують Західну Європу із країнами Закавказзя та Центральної Азії. На заході країна межує із Польщею, Угорщиною та Словаччиною. На сході та півночі України – з Росією, на південному заході – з Молдовою та Румунією. На півночі – кордон з Білорусією, через яку здійснюється зв'язок із країнами Балтії. З Румунією та Росією Україна має ще й морський кордон. Через море Україна межує з Республікою Болгарія, Туреччиною та Грузією. Отже, географічне розташування ЛРС регіонів України є вигідним з позиції залучення інвесторів у рекреаційну сферу та туристів, що значно покращить розвиток ЛРС. Також сприятливим є географічне розташування ЛРС регіонів України для обміну досвідом роботи між рекреаційними підприємствами і організаціями України та сусідніх держав.

А. Льош, на відміну від І.Г. фон Тюнена і А. Вебера, вперше в західній економічній науці розглядав теорію не тільки промислового «штандарта», а й сільського господарства, торгівлі тощо. А. Льош підняв теорію розміщення на макроекономічний рівень дослідження. Об'єктом його дослідження було як окреме підприємство, так і територіальна структура господарства. Якщо попередні дослідники в основі оптимального розміщення підприємства розглядали теорію найменших витрат, А. Льош правильно вважав орієнтацію підприємства на місце, яке забезпечуватиме максимальний прибуток, беручи до уваги такі складові, як: податкова система, міжнародна торгівля та науково-технічний прогрес.

Власне, досягненням А. Льоша є те, що він вперше розглядав умови розвитку економічного району, серед яких виділяв відстань і транспортні умови, природні відмінності, національні та політичні умови, технічний прогрес, особисті якості підприємців [3].

Отже, основними принципами регіонального розвитку, за теорією А. Льоша, є: 1) рівність цін і витрат, тобто не має бути надлишкового доходу; 2) раціональна організація виробництва; 3) ефективне використання всіх ресурсів. В аспекті нашого дослідження важливим принципом розвитку логістичної рекреаційної системи регіонів є ефективне використання всіх ресурсів, адже ЛРС включає в себе: рекреаційні ресурси, фінансові, трудові, інформаційні та ін. І для прибуткової діяльності такої системи необхідно ефективно використовувати дані ресурси за допомогою принципів логістики.

Щодо чинників регіонального розвитку, то А. Льош, як і В. Крісталлер, виділяє чинник географічного розташування, врахування якого є доцільним і при формуванні ЛРС.

Наприкінці 50-х років з'являються роботи У. Ізарда, в яких він узагальнив елементи різних теорій розміщення (І.Г. фон Тюнена, А. Вебера, А. Льоша та ін.) [5].

На відміну від класичних теорій розміщення У. Ізард починає своє дослідження не з процесу виробництва, а з процесу реалізації. Вивчення ринку в його просторовому аспекті висувається на перший план і виступає головним фактором, який визначає розвиток та розміщення виробництва. Визначаючи місткість ринку регіону, автор розглядає такі фактори впливу, як: грошові доходи (заробітна плата, дивіденди, відсотки на капітал, прибуток, рента і т.д.), чисельність та структура населення, стан регіонального платіжного балансу, кредитні обмеження, непрямий попит, потреби усіх галузей в продукції кожної іншої галузі, прагнення до просторової взаємодії та ін. [5].

Принципи та чинники регіонального розвитку У. Ізарда є актуальними і для нашого дослідження. Принцип просторової взаємодії в аспекті логістичної рекреаційної системи регіонів передбачає взаємозв'язок між рекреаційними підприємствами та організаціями, між рекреаційною сферою та споживачами рекреаційних послуг, між ЛРС та зовнішнім середовищем в географічному просторі у вигляді інформації.

Важливим для формування та розвитку ЛРС регіонів України є врахування таких чинників, як грошові доходи, чисельність та структура населення, стан регіонального платіжного балансу, кредитні обмеження, чинник непрямого попиту.

Новий напрям досліджень у теорії регіоналістики бере свій початок від виходу праці Т. Хагерстранда «Дифузія інновацій як просторовий процес», у якій розкрито теорію дифузії нововведень. В основу своїх досліджень він поклав вивчення процесів дифузії на основі нововведень у сільському господарстві за допомогою імітаційного підходу. Даний імітаційний підхід дозволяв описати процес нововведень на території на основі використання таких понять, як відстань, поле, контакт, інформація. Структура імітаційної моделі ґрунтується на сукупності принципів, які виражають основні закономірності поширення і отримання інформації про інновації. Одне покоління інновацій має чотири стадії: виникнення, дифузія, накопичення та насичення, що мають хвилеподібний характер.

В свою чергу, Г. Мюрдаль встановив, що в розвинених країнах дифузія інновацій здійснюється в різних напрямках по горизонталі міжрегіональних зв'язків. Сприяють цим процесам великі корпорації, які мають регіональні філії і завдяки яким інновації поширюються від центру до периферії [6].

Згідно з теоріями Т. Хагерстранда і Г. Мюрдаля, основними принципами регіонального розвитку є створення сприятливих умов для інноваційного розвитку менш розвинених регіонів, а основним чинником – нововведення. При формуванні логістичних рекреаційних регіонів принцип створення сприятливих умов для інноваційного розвитку є дуже важливим. Адже саме інновації є головним чинником формування їх конкурентних переваг. Інновації в аспекті ЛРС передбачають нововведення в галузі управління рекреаційною сферою, що ґрунтуються на використанні досягнень науки та передового досвіду. Продуктом інновації ЛРС регіонів є новий якісний рівень надання рекреаційних послуг, які характеризуються кращими споживчими якостями порівняно з попереднім рівнем.

У теоріях Т. Хагерстранда і Г. Мюрдаля простежуються такі методи державного регулювання, як дотації та субсидії, що є також необхідними для розвитку ЛРС регіонів.

Окрім теорій регіонального розвитку, цікавою для нашого дослідження є також концепція геомаркетингу, яка вивчає відносини між центрами бізнесу і ринковими зонами, що до них прагнуть. Ці відносини в просторовому аспекті розглядаються як на рівні регіону, так і на рівні міста і населеного пункту. В галузевому аспекті ця концепція використовується для оптової та роздрібною торгівлі, банківської діяльності, сфери послуг, а отже, є важливою для нашого дослідження.

В межах геомаркетингу проводяться дослідження просторових характеристик ринків, розташування потенційних покупців. Проводиться географічна сегментація ринків на основі виділення різних зон для розробки диференційної регіональної маркетингової стратегії. В основі розробки такої стратегії знаходиться гіпотеза про залежність ринкової поведінки покупців від регіональних факторів.

Для представників американської школи геомаркетингу регіональні ринки досить цікаві з точки зору умов реалізації продукції та формування попиту на товари і послуги. Основи цього підходу були закладені американськими економістами А. Шоу та Л. Уелдом [7]. У 50-60-і роки в центрі уваги американської школи геомаркетингу був вибір оптимальних схем розміщення підприємств торгівлі та сфери послуг, що забезпечували мінімізацію витрат обігу.

При цьому система товароруку розглядалася з точки зору окремої фірми з урахуванням витрат виробництва та обігу. При виборі напрямів товароруку в просторі враховуються такі фактори, як кількість та концентрація споживачів, особливості продукції, що реалізується, рівень конкуренції на ринку, територіальні обмеження, альтернативні варіанти товароруку і т.д.

Що стосується британської школи геомаркетингу, то її особливість полягає в тому, що регіональні ринки досліджуються на макрорівні, а з метою регіонального планування та прогнозування вивчається загально регіональна система попиту і пропозиції.

Головними висновками британської школи геомаркетингу є необхідність вивчати різні аспекти регіональних ринків, а саме: визначення ступеня задоволення потреб споживачів та пропозиції комплексу ринкових послуг; прогнозування розвитку регіональних ринків; аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища; вивчення споживачів та конкурентів; оптимізація схеми товарного руху; забезпечення технічного сервісу; здійснення заходів щодо просування товарів на ринок.

В аспекті нашого дослідження концепція геомаркетингу є важливою, оскільки логістика рекреаційної сфери тісно пов'язана з маркетингом. З одного боку, саме логістика забезпечує «зустріч» товару (послуги) зі споживачем і тим самим задовольняються його потреби. А з другого, логістичні рекреаційні послуги є об'єктом маркетингової діяльності, для ефективною пропозиції яких на ринку логістичні рекреаційні підприємства мають будувати свою діяльність на засадах геомаркетингу. Принципи регіонального розвитку, що впливають із концепції геомаркетингу, повинні застосовуватись і в межах ЛРС регіонів. Адже, сегментація ринків дозволить розробити індивідуальну маркетингову стратегію для кожного із ринків шляхом врахування таких чинників, як ступінь задоволення потреб споживачів, зовнішнє та внутрішнє середовище ринків, аналіз конкурентного середовища.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Отже, з теорій регіонального розвитку впливають такі принципи та чинники формування і розвитку ЛРС регіонів України:

- принцип спеціалізації;
- принцип мінімізації витрат;
- принцип просторової взаємодії;
- принцип ефективного використання ресурсів;
- принцип створення сприятливих умов для інновацій;
- принцип сегментації ринків;
- чинник відстані від ЛРС до споживачів;

- чинник цін на рекреаційні послуги;
- чинник земельної ренти;
- агломераційний чинник;
- чинник географічного розташування;
- грошові доходи;
- чисельність населення;
- структура населення;
- стан платіжного балансу;
- кредитні обмеження;
- непрямий попит;
- нововведення;
- ступінь задоволення потреб споживачів;
- зовнішнє і внутрішнє середовище;
- конкурентне середовище.

Виявлення принципів та чинників формування і розвитку логістичних рекреаційних систем допоможе сформулювати концептуальні засади розвитку логістичних рекреаційних систем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Grotewald A. Von Thunen in Retrospect // *Economic Geography*. – 1959. – № 35 (4); Chisholm M. *Rural Settlement and Land Use*. – London, 1962.
2. Герасимчук З.В., Ковальська Л.Л. Конкуреноспроможність регіону: теорія, методологія, практика: [Монографія]. – Луцьк: Надстир'я, 2008. – 243 с.
3. Розміщення продуктивних сил України: [Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / С.І. Дорогунцов, Ю.І. Пітюренко, Я.Б. Олійник та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 364 с.
4. Розміщення продуктивних сил: [Підручник] / В.В. Ковалевський, О.Л. Михайлюк, В.Ф. Семенов та ін. – К.: Знання, КОО, 1998. – С. 139–179.
5. Пробст А.Е., Уолтер Изард и его методы регионального анализа: введение в науку о регионах. – М.: Экономика, 1996. – 240 с.
6. Дікарев О., Мітряєва С. Регіоналістика: витоки та проблеми // *Регіон. Студії: Зб. наук. пр.* – 2001. – Вип. 3. – С. 6.
7. Ray D. *Market Potential and Economic Shadow*. – Chicago, 1965.

УДК 657.47

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Королович О.О., асистент
Мукачівський державний університет

В статье рассмотрено возникновение управленческого учета как самостоятельной науки, проведена характеристика современного уровня и перспективных направлений его развития.

Ключевые слова: управленческий учёт, расходы, исследования, стратегический учёт, проблемы формирования, системы, развитие.

In the article the emergence of management accounting as an independent science is considered, the characteristic of current level and prospective directions of its development is carried out.

Key words: management accounting, charges, studies, strategic accounting, problems of forming, systems, development.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Перші висловлювання щодо необхідності формування самостійної інформаційної системи про витрати виробництва й про те, якою їй бути, з'явилися ще на початку ХХ ст. в книзі Г. Емерсона «Продуктивність праці як основа оперативної роботи й заробітної плати».

В період 50-х років стає очевидним той факт, що бухгалтерський облік починає брати активну участь у формуванні та використанні управлінської політики, а бухгалтер приділяє увагу прогнозуванню, плануванню, прийняттю рішень, контролю над забезпеченням інформацією служб управління, тобто у нього виникають додаткові функції в сфері управління й прийняття господарських рішень.